

Kristiansand 13.12.2021

Norges Vassdrags- og energidirektorat
uttalelse@nve.no

Deres ref: 202104328-8

Høring av melding og forslag til konsekvensutredningsprogram for kraftutbygging i Syrtveitfossen i Evje og Hornnes kommune, Agder

Vi viser til deres brev av 25.10.2021 med vedlegg.

Innledning

Agder Energi Vannkraft AS (AEVK) har lagt fram en melding om utbygging av kraftverk i Syrtveitfossen i Evje og Hornnes kommune. Meldingen inneholder også et forslag til utredningsprogram. Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE) har sendt meldingen til uttalelse med høringsfrist 15.12.2021. Basert på bl.a. høringsuttalelser til meldingen, fastsetter NVE et endelig utredningsprogram som vil danne grunnlag for en etterfølgende konsekvensutredning. Konsekvensutredningen vil bli sendt på høring sammen med konsesjonssøknad for anlegget.

Bakgrunnen for meldingen er at AEVK ønsker å bygge et kraftverk som utnytter et fall på 16,5 m i Otra nedstrøms Byglandsfjorden. Kraftverket er planlagt med inntak oppstrøms dam Byglandsfjord og utløp nedstrøms Syrtveitfossene. Kraftverket vil få en slukeevne på 135 m³/s, maksimal effekt på 20 MW og gi en midlere produksjon på 117 GWh/år. Dersom fallhøyden utvides til 18,0 m og slukeevnen økes til 165 m³/s, vil midlere årsproduksjon bli ca. 125 GWh/år med 25 MW effekt. Dersom det velges en utbygging med 18,0 m fall innebærer det at en lengre strekning av vassdraget blir berørt enn ved utbygging med 16,5 m fall. I begge tilfeller legger AEVK til grunn at det skal slippes en minstevannføring på 15 m³/s fra dam Byglandsfjord gjennom hele året.

Om Midt-Agder Friluftsråd (org. nr.: 975 641 716) og våre rammer for høringsuttalelsen

Midt-Agder Friluftsråd (MAF – org.nr: 975 641 716) er et interkommunalt samarbeidsorgan for friluftslivoppgaver mellom de 11 Agderkommunene Kristiansand, Vennessla, Lindesnes, Åseral, Evje og Hornnes, Iveland, Bygland, Valle, Bykle, Birkenes og Lillesand. MAF skal i samarbeid med eierkommuner og andre aktører tilrettelegge for friluftsliv for alle. Dette medfører at MAF skal:

- Arbeide for å fremme et enkelt, aktivt, allsidig og miljøvennlig friluftsliv, og for å bevare natur- og kulturverdier.
- Arbeide for sikring og tilrettelegging av regionalt viktige friluftsområder.
- Arbeide for hensiktsmessig forvaltning og drift av regionale friluftsområder, herunder regionale tur- og skiløyper.
- Drifte naturskoler og andre tiltak spesielt rettet mot barn og unge.

Postadresse:
Postboks 207
4662 Kristiansand

Kontoradresse:
Vestre Strandgt. 22

Telefon:
95 85 11 11

E-mail:
post@midt-agderfriluft.no

Organisasjonsnr.:
975 641 716

Bankkonto:
3100 10 06811

Telefaks:
38 07 51 76

Nettadresse:
www.midt-agderfriluft.no

- Være en aktiv aktør i folkehelsearbeidet i eierkommunene.
- Informere om og koordinere friluftsmuligheter i regionen.
- Arbeide for opplæring og aktivitet med utgangspunkt i regionens friluftsmuligheter, bl.a. for minoritetsgrupper.
- Gi uttalelser i viktige saker som berører friluftslivet, herunder plansaker.
- Arbeide med andre friluftssaker av regional karakter.
- Verne om allemannsretten som forutsetning for friluftslivet.

MAF har i denne saken valgt å gi høringsuttalelse som et interkommunalt samarbeidsorgan for friluftsliv i de aktuelle kommunene. Vår uttalelse har derfor ikke vektlagt en helhetlig avveining av alle samfunnsinteresser knyttet til en ev. utbygging av kraftverk, men har fokus på friluftslivsinteressene.

Vurdering av alternativer

Meldingen skisserer to mulige utløpsområder for kraftverket; nedstrøms eller oppstrøms Lillefoss. Det vil innebære at det kan utnyttes fallhøyder på hhv. 18,0 eller 16,5 m. Det framgår ikke klart av forslaget til utredningsprogram at disse to alternativene skal vurderes. Krav til utredning av alternativer skal konkretiseres i utredningsprogrammet. Alternativer til planen eller tiltaket kan gi bedre løsninger og færre negative virkninger. Alternativer kan være både lokalisering, utforming, teknologi, omfang og målestokk, og omfatter også eventuelle tilførselsveger, riggområder, massetak og nettilknytning. MAF ønsker at begge alternativene, med hhv. 16,5 m og 18,0 m fall, tas inn i KU-programmet og framgår av konsekvensutredningen.

Forslag til utredningsprogram

NVE skal som ansvarlig myndighet fastsette et KU-program med utgangspunkt i forslaget utarbeidet av forslagsstilleren og kravene i forskrift om konsekvensutredninger. Formålet med konsekvensutredningen er å sikre at hensynet til miljø og samfunn blir tatt i betraktning under forberedelsen av planer og tiltak, og når det tas stilling til om, og på hvilke vilkår, planer eller tiltak kan gjennomføres.

Metodegrunnlag for konsekvensutredninger

Miljødirektoratet har i veileder M-1941 angitt anerkjente metoder for å beregne virkninger av tiltak på klima og miljø. Veilederen angir metoder for å kartlegge klima- og miljøtema, sette verdier og vurdere påvirkning og konsekvens. Vi tilrår at denne veilederen legges til grunn for det videre arbeidet med å vurdere konsekvenser for temaet friluftsliv og andre temaer innen klima og miljø.

Influensområdet for utredningene

Utredningene skal omfatte virkningene av tiltaket i hele influensområdet. Et kraftverk med tilhørende inngrep og berørt elvestrekning, kan bryte opp sammenhengende naturområder. Det innebærer at utredningene om temaet friluftsliv bør omfatte et større område enn selve planområdet. Vi ber om at dette legges til grunn ved utforming av KU-programmet.

Medvirkning

I forskrift om konsekvensutredninger § 14 framgår det hva en melding med forslag til utredningsprogram skal inneholde. Av § 14 d) framgår det at meldingen med forslag til utredningsprogram skal inneholde en beskrivelse av plan- eller søknadsprosessen, med frister i prosessen, deltakere og plan for medvirkning fra særlig berørte grupper og andre. Vi etterlyser en nærmere omtale av medvirkningsprosessen i meldingen. Det gjelder både berørte grunneiere, friluftslivsorganisasjoner og barn og unge.

Utredningstemaet Friluftsliv

Friluftsliv er definert som opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden, med sikte på miljøforandring og naturopplevelse.

Fagtemaet friluftsliv omfatter alle områder (arealer) og ferdselsårer (turstier, turveier mv.) som har betydning for allmennhetens mulighet til å drive friluftsliv som helsefremmende og trivselsskapende aktivitet i nærmiljøet, og i naturen ellers. Friluftsliv er en samhandling mellom fysisk aktivitet og naturopplevelse. Naturopplevelse inkluderer også det å oppleve kulturminner i natur, og å forstå og oppleve landskapets historie. Temaet kulturminner og kulturmiljøer berører temaet friluftsliv ved å tilføre friluftslivsopplevelser en ekstra dimensjon. Vi vil også peke på at landskapets opplevelsesverdi er en del av naturopplevelsen. Det er også opplevelsen av naturmangfold. Det innebærer at konsekvenser for kulturminner, kulturmiljø, landskap og naturmangfold har betydning for naturopplevelse og friluftsliv. Høstingsaktiviteter som fiske og jakt er også en del av friluftslivet. Konsekvenser at en utbygging for disse aktivitetene har derfor også virkninger for friluftslivet.

Vi er opptatt av at KU-programmet og utredningene knyttet til friluftslivsinteressene legger denne tilnærmingen av friluftslivbegrepet til grunn.

Utredningstemaer som ikke er omtalt

I § 21 i forskrift om konsekvensutredninger omtales de faktorer og temaer som kan bli påvirket og som kan være aktuelle å utrede. De samme temaene bør vurderes når det skal avklares hva utredningsprogrammet skal inneholde. Med det utgangspunktet mener vi det bør vurderes om utredningsprogrammet også skal inneholde virkninger av tiltaket for følgende temaer/interesser:

- Folkehelse, dvs. befolkningens helse og helsens fordeling i befolkningen. Dette må ses i sammenheng med det som er omtalt om sosiale forhold og helsemessige forhold, jf. kap. 10.14.4 og 10.4.5 i meldingen fra AEVK.
- Barn og unges oppvekstvilkår.

Problemstillinger som bør tas med i en konsekvensutredning

Vårt hovedinntrykk er at det framlagte forslaget til utredningsprogram er dekkende for de temaer som er aktuelle å utrede, jf. også kommentarene over.

Vi synes det er svært positivt at AEVK legger til grunn at et ev. kraftverk får tilknytning til ledningsnett gjennom jordkabel.

Vi har i det følgende gitt en kort omtale av noen problemstillinger som vi ønsker kan bli tatt med i en konsekvensutredning. Dette er delvis en utdyping av fagtemaer som allerede er omtalt i meldingen fra AEVK.

- Sommervannstand i Byglandsfjorden

Det er ønskelig at sommervannstanden i Byglandsfjorden er mest mulig stabil. Vannstanden bør ikke komme over 202,5. MAF har i sin uttalelse til revisjonsdokument for reguleringene i Otravassdraget tilrådd at sommervannstanden skal holdes på nivå 201,5-202,5. Det er ønskelig at dette legges til grunn som vilkår ved utbygging av et ev. kraftverk.

Det er ønskelig at KU-programmet avklarer hvordan kjøring av et ev. kraftverk vil påvirke sommervannstanden i Byglandsfjorden.

- Nasjonal sykkelrute nr. 3

Nasjonal sykkelrute nr. 3 mellom Kristiansand og Haukeli går langs den aktuelle delen av Otra på vestsiden av Rv 9. Midt-Agder Friluftsråd deltar aktivt i arbeidet med å videreutvikle denne

sykkelruten. Vi ber derfor om dette tas med i KU-programmet og blir ivaretatt i det videre arbeidet med planer for kraftutbygging.

Vi arbeider bl.a. med å utvikle digital informasjon om sykkelruten, jf. lenken under:

<https://agderfk.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=9d66371deea74f11af81e468cd8ff5c6>

- Syrtveit rasteplass

Det er etablert en rasteplass langs vestsiden av Rv 9 på den aktuelle strekningen av vassdraget. Rasteplassen ligger eksponert mot en strekning av vassdraget som har høy landskapsmessig opplevelsesverdi. Rasteplassen er svært mye brukt, den har høy standard og stor kapasitet. Den er også et aktuelt stoppested for de som ønsker å fiske i vassdraget. Det er ønskelig at konsekvensene for rasteplassen og omgivelsene tas med i KU-programmet.

- Troll Aktiv AS

Troll Aktiv AS er lokalisert til området på østsiden av Rv 9. Troll Aktiv AS er en viktig reiselivsaktør i Setesdal og Agder. Troll Aktiv AS har mange av sine attraksjonstilbud knyttet til aktiviteter i Otra ved Syrtveitfossene. Det må forventes at den framtidige driften og utviklingen av Troll Aktiv AS vil bli påvirket av redusert vannføring og ev. inngrep i Otra nedstrøms dam Byglandsfjord. Hensynet til framtidig drift og utvikling av Troll Aktiv AS må tas inn i KU-programmet, herunder også vurdering av ev. kompenserende tiltak.

- Tilrettelegge for personer med funksjonsnedsettelse

Det er i dag vanskelig for personer med funksjonsnedsettelse å få adgang til de elvenære områdene på den aktuelle strekningen av Otra. Dette er et område med stor opplevelsesverdi. Det er derfor ønskelig at området kan utvikles for denne brukergruppen, gjerne også gjennom å legge til rette for fiske. Vi ber om at dette tas inn i KU-programmet.

- Variabel minstevannføring sommer/vinter

Det er lagt til grunn at det skal slippes en minstevannføring på 15 m³/s fra dam Byglandsfjord ved en ev. utbygging. Minstevannføringen skal være lik gjennom hele året. Vi mener det bør vurderes om det kan være aktuelt med en variabel minstevannføring, f.eks. noe høyere enn 15 m³/s gjennom sommermånedene. Vi ber om at dette tas inn i KU-programmet.

- Vandringsvei/fiskepassasje for fisk i dam Byglandsfjord

Det er positivt at det i meldingen er angitt at det i forbindelse med en ev. utbygging planlegges å legge til rette for toveis fiskevandring forbi dam Byglandsfjord. Det legges også til grunn at inntaket til et ev. kraftverk skal sikres for fisk. Vi vil understreke at det er avgjørende at disse forholdene vies stor plass i KU-programmet, KU-programmet må også ta opp utfordringer knyttet til stranding av fisk og gassovermetning nedstrøms utløpet fra et ev. kraftverk.

- Utøvelse av fiske

Det foregår i dag et fritidsfiske langs den aktuelle strekningen av vassdraget. En ev. utbygging må antas å gi virkninger for denne friluftslivsaktiviteten. Det er ønskelig at utøvelse av fiske og ev. kompenserende tiltak for utøvelse av fiske, tas inn i KU-programmet.

- Landskapsanalyse

Den aktuelle strekningen av Otra har stor landskapsmessig opplevelsesverdi. Området er lett tilgjengelig fra begge sider av vassdraget og oppleves av svært mange. Opplevelsesverdien har betydning for områdets verdi for friluftsliv, sykkelrute nr. 3 som går gjennom området og reiselivet; særlig virksomheten til Troll Aktiv AS. Vi vil understreke at det er avgjørende at landskap og

virksomheter for landskapet av en ev. utbygging, tas med i KU-programmet og vies stor plass i det videre arbeidet.

Meldingen og Mulighetsstudie for Otra Elvepark

Til orientering vil vi nevne at Midt-Agder Friluftsråd i 2020 utarbeidet en *Mulighetsstudie for Otra Elvepark*. Dette er en kartlegging og dokumentasjon av eksisterende og framtidige muligheter for friluftsliv og rekreasjon langs Otra mellom Kristiansandsfjorden og Hovden. Arbeidet ble gjennomført i nært samarbeid med kommunene langs Otra.

Gjennom mulighetsstudien ønsker Midt-Agder Friluftsråd å bidra til at friluftsliv- og rekreasjonsmulighetene langs Otra kan utvikles til beste for kommunenes egne innbyggere, for tilreisende, turister, reiseliv og næringsutvikling i kommunene. I det aktuelle området har vi i mulighetsstudien vist områder som kan utvikles videre, jf.: <https://files.solvecms.com/midt-agder-friluftsråd-no/a5f9fe4/OTRA-MULIGHETSSTUDIE-BOK-2020-komprimert.pdf>

Dersom det er behov for ytterligere opplysninger, kan det tas kontakt med Tom Egerhei, tlf. 905 57 120 eller e-post: tegerhei@midt-agderfriluft.no

Med hilsen
Midt-Agder Friluftsråd

Magnus Thomassen
daglig leder

Tom Egerhei

Saksbehandler: Tom Egerhei, tegerhei@midt-agderfriluft.no tlf. 905 57 120

Kopi:
Evje og Hornnes kommune
Bygland kommune
Agder fylkeskommune
Agder Energi Vannkraft AS